

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemati velja: Za celo leto 18 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznaila (inserati) se sprejemajo in velja tristopna peti-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 34.

V Ljubljani, v četrtek 12. februvarja 1885.

Letnik XIII.

Ob agrarnem vprašanji.

Koliko se je v zadnjih desetletjih popravilo in na novo napravilo cestá, koliko železnice zgradilo, koliko zemlje zboljšalo, koliko živine oplemenilo, koliko strojev uvelo in vendar kmetje ne napredujejo, ampak se bližajo popolnemu propadu. Vse olajšave v prometu, vse zboljšavanja, ki bi imele služiti kmetu, služijo le velikemu kapitalu. Liberalci so naše postavodajstvo, izbacivši iz njega krščanskega duha, oprli na pagansko rimsko pravo. Pod vplivom materijalistične in paganskih postav mora giniti pravo praktično krščanstvo, ljubezen do dela kot božje zapovedi, družinska zavednost in nastopiti mora sebično in lakomno mišljenje in delovanje. Naravna posledica tega je, da mora biti kmet, ker je slabši, odvisen od močnejšega, to je, od kapitalista ali kar je vse eno, kmet mora zlasti v dolgove ter delati kot suženj za oderuhe.

Nektere pripelje nesreča k Bogu, druge pa od Boga popolno odvrne. Kmetje pripadajo v večini k zadnjim. Pravijo, da so vinogradniki sv. Marka vrgli v rov, ker so pri procesiji videli, da je njih vinograde slana poparila. Ta zgodba je najbrže izmišljena ali njen namen je dejanjski resničen. Hočemo li pravega krščanskega duha pri naših kmetih ohraniti, pomagati jim moramo do blagostanja.

Kmet mora postati neodvisen od oderuhov, njegovo zemljišče se v obče ne sme niti zadolžiti, niti razkosati. To se pa dá doseči le, ako se pri nas uvede ameriški „homestead“ (nemški Heimstätte, Vošnjak je prevel v „kmetijski dom“), se ve da tako, kakor bi bil primeren našim razmeram. Da je homestead prava in menda edina mogoča rešitev agrarnega vprašanja, potrjujejo vsi odlični poštenjaki in konservativno-nacionalni ekonomski.

Homesteadska literatura se narašča dan na dan. Pred seboj imamo dve novi knjigi. Prva se imenuje „Die Heimstätte“. Von H. V. Pospischil. V prvem delu se nam opisujejo agrarne razmere v Avstriji in vzroki, zakaj kmetijstvo propada in naglašuje se živa potreba odločne preosnove. V drugem delu razvidimo, kako avstrijsko dedno pravo škodljivo

vpliva na razvoj kmetijskega stanu. V tretjem delu se nam kažejo oni narodi, ki so v agrarnih razmerah srečnejši od nas, namreč Amerikanci s svojim homesteadom, Serbi, Romunci, Angleži in Nemci v nekterih deželah v rajhu. V zadnjem in najobširnejem delu nam pa pisatelj pojasnjuje, kako bi se dali „kmetijski domovi“ pri nas uvesti. Glavna načela, od katerih bi se ne smelo nikdar odstopiti, naj bi določil državni zbor, deželni zbori naj bi pa uravnali, kar je krajevnim razmeram ugodno. Knjiga je strokovnjaška; sem ter tje so seveda kake pomanjkljivosti, ki pa večidel izvirajo iz pisateljevega liberalizma. Veseli nas, da se nekateri liberalci vedno bolj odtegujejo judovskemu jarmu ter bližajo pravemu konservativizmu.

Druga knjiga je precej manjša in poljudno pisana od prve, imenuje se: La crise agricole et les sociétés d'agriculture. Spisal jo je odličen konservativec H. Gerdolle. Pisatelj se sicer ozira bolj na elzaško-lotariške razmere, a sploh daje vodila, ki so tudi za nas veljavna. Njegove zahteve so iste, kakor jih ima tako zvani „Deutsches Bauernprogramm“, ki je bil pred dvema letoma sprejet v Kasslu, namreč: Kmetu se morajo stroški zmanjšati z varčnostjo v vsem državnem gospodarstvu, s pomanjšanjem davka, za kar naj se pa kapitalist malo bolj pritisne, s pomanjšanjem raznih pristojbin in s povečanjem borznega davka in s tem, da zavarovanje vzame v roko država, dežela ali okraj. Kmetu naj se dohodki zvišajo s tem, da se postavi visoka varstvena carina za vse kmetijske izdelke, da se bërantaštvo (Zwischenhandel) omeji, da se železnični tarifi kmetijstvu ugodno vredé in da se uvede primerna domača industrija.

Kmet se mora sedanjega dolga znebiti; pomagati mu mora pri tem država ravno tako kakor tačas, ko se je tlaka odkupila. Da pa v prihodnje ne bo pal v dolgove, treba je napraviti postavo o „homesteadu“, in da ne bo manjkalo primerne osebne kredita po ceni, naj se ustanové državni ali zadružni hipotekarni zavodi.

Tudi pri nas se v tem oziru dani. O Vošnjakovem spisu: „Ob agrarnem vprašanji“ smo že na

tem mestu poročali. Radostno povemo, da smo zvedeli, da je ta spis le uvod k obširnejemu delu, v katerem bo g. pisatelj pojasnoval vzroke kmetijskega propada pri nas, opiraje se na lansko anketo in konečno s kterimi sredstvi bi se dalo kmetijstvu pomagati. Še z večjo radostjo smo zvedeli, da se misli g. poslanec lotiti praktične rešitve agrarnega vprašanja, ker namerava v letošnjem deželnem zboru nasvetovati napravo deželno-hipotekarne banke. Ker je denar zdaj po ceni, bi se dali hipotekarni listi s 4% izdavat in dolgovi z letnimi 5 1/2% amortizovati. Nadjamo se, da misli g. poslanec osnovati tako banko, kakor smo jo mi v „Slovenci“ l. 1882 v člankih „Zemljišče pa kapital“ nasvetovali po dr. R. Meyer-jevem načrtu.

Kar se tiče finančne strani, bi se taka banka jako lahko napravila, dežela bi ne potrebovala po naših mislih, nikakoršnega posojila zato. Hipotekarni listi bi imeli najvišjo garancijo, ker bi za-nje dobro stala dotična zemljišča in cela dežela, zato bi se povsod sprejemali „al pari“. Ali družih ovir bi bilo dosti. V našem zakoniku utegne biti nekaj paragrafov, ki bi tej prekoristni napravi nasprotovali in vlada bi imela marsikake pomisleke. Nasprotovali bi uradniki po davkarijah in pri gruntnih bukvah, ker bi imeli veliko več opraviti, pa ker do zdaj z delom niso preobloženi, bi gotovo tudi tega še zmagali brez vseh daljnih stroškov. Nasprotovali bi denarni možje, ker bi ne imeli več tako lepe priložnosti jemati velikih obresti. Treba bi bilo po vseh občinah zaupnih mož, ki bi banki dajali nasvete zaradi kredita v posameznih slučajih.

Ovire bodo velike, ali premagati se bodo dale in se bodo tudi morale. Taka banka bi naše kmete zelo približala „homesteadu“, ker „homesteadu“ si pri nas še misliti ne moremo brez take banke. Kmet bi se sčasoma rešil dolgov, ker bi banka po nizki ceni prevzela njegove hipoteke, najprej one, ki so popolnem varne in zatem one, ki so na drugi stopnji in tako polagoma vse. Dobil bi pa tudi kredit potreben za zboljšave in poprave nezgod. Ali taka banka — ali se bo pa naš kmet čez nekaj let v obupnosti socializmu udal. Tertium non datur.

LISTEK.

Kaj človek skusi, ako peš na Dunaj gre.

(Dalje.)

Osmi dan.

„Hvala Bogu!“ — zakličemo v jutro, ker dobra postelj je kaj močno okrepčala nam teló; tudi z dobrim zajutrkom so nam postregli, da smo kaj zadovoljni zapustili ta pod hribom stoječi trg, in jeli stopati v goro — Semmering. Pot je dolga, a ne ravno vtrudljiva, ker je cesta čez Semmering lepó polagoma in prav dobro izpeljana; hrib je precej visok in meri njegova visočina 4300 čevljev, čez goro peljete potnika dve cesti; starejša od l. 1728, novejša od l. 1854; prekrasna pa je videti železnična proga v tem skalovji. V treh urah smo mi prehodili tega velikana; toda ne bi ga bili še, ako bi se bili vedno kolovoznega tira držali; ampak vrh hriba našli smo „svojo“ pot in tudi pogumno smo vdarili po njej navzdol po hribu. „Dunajčan“ Anton pravi, namreč, da si mi lahko znatno prikrasjamo svojo pot, ako si oberemo pot za tele-

grafom; „kajti“ — pravi nadalje, — „ta naprava nas mora vsekako pri pravem sledu ohraniti in na veliko cesto pripeljati!“

„To je res! to je res!“ mu pritrdiva tudi midva in — hajd! po hribu navzdol za telegrafnimi štan-gami. Od začetka gré dobro, srečno; ali hribovje postaja bolj in bolj odljudno, strmo; hoté ali nehoté nas drvi strmina urnih korakov navzdol; dobro je bilo treba balansirati, da ni bil kateri v naročji svoje matere.

„Bog daj! da bi še tukaj srečno prehodil pot in ne padel!“ zdiham, kar — že ležim jaz v grmovji. Šmentrani štor je bil, ki je molil svoje rogé vun iz zemlje in ta kerle me je ž njimi „pobodil“. Telesne nezgode ni sicer bilo nobene; — zdravega se čutim, ko se poberam po robidovji, a — nekaj, nekaj drugega se mi je pripetilo; padel sem bil namreč ravno na one štorove rogove in — hlače sem si precej dobro raztrgal.

„Moj Bog! kaj bo pa zdaj? Bom li v strganih hlačah na Dunaji? Si bodem mar novih kupil?“ itd. zdiham in premišlujem, ko se o svoji „smóli“ do dobrega prepričam. A niti prvo, niti drugo mi ne ugaja. Sicer bi bil jaz že potrpel, ko

bi bil imel „dolgo“ suknjo; táko, ki bi bila imela „dolge“ škrice in bi mi bila dobro zakrivala nepovoljno vsekano rano; toda suknja je bila le kratka in tedaj ni zamogla vstrezati moji želji.

Toda, korajža velja! — „Kaj bi žaloval, Janez!“ — mi šéptá nekaj v sreu, — kaj bi žaloval pač; ali si mar pozabil, da si ti očetov sin „vom Adel der Nadel?“ — in — ta navdihljej me je takoj umiril, ter vtolažil sem se z besedo: „Bom pa zašil in popravil si raztrgane hlače, saj imam seboj vse potrebno!“ — in slaba volja je zginila v sinje nebo. Sklep je storjen; le pripraven prostor še! Tudi ta se najde kmalu, a vendar precej ne.

Naj še omenim, da je nekako vrhu Semmeringa nekaka meja med Štajarsko in Niže-Avstrijsko; pri dotičnem znamenju se vstopim, in stopim z eno nogo na eno, z drugo na drugo stran znamenja in imam tako dve deželi ob enem „pod seboj“, pa je bilo prostora še toliko ostalo, da bi bila po takem načinu zamogla še tretja dežela splaziti se pod menoj. Orjaško! — Ali ne? Vsaj jaz sem se sam sebi zdaj dozdeval orjak. Ni veliko, vendar — nekaj! Kmalu bi bil tem potom jačji orjak, ko ona ajdovska deklica, o kateri bojde pravljica pravi, da je

(Tretjega ni.) Izvolitev menda ni težka, kjer je le poštena volja.

Ker so ovire take velike, treba nam je tudi velicega prizadevanja. Ljudstvo se mora podučiti, da bo samo tirjalo take banke. Razna društva, občinski zbori morajo trkati s peticijami in odprlo se bo. V ta namen nameravamo mi v par mesecih objaviti spis, ki bo kolikor moč umeven za vsacega kmeta.

Ako se nam posreči dobiti tako banko, bo Kranjski zasijalo lepše solnce in druge dežele nas bodo gotovo posnemale. V to pomozi Bog!

S—n.

Prijaznost Nemčije z Avstrijo gledé colnine.

Železni kanclar, nemški Bismark, imá na srečo eno najpomembnejših zadev gospodarskih — zvišanje colnine pri poljskih in gojzdnih pridelkih. Njegovi kimovci sicer to pogubno dejanje njegovo podpirajo, pri svobodomiselnih poslancih pa se javlja neprikrita mržnja proti tej želji. Dokaz temu nam je beseda, ki jo je znani državni poslanec Virchow izustil pri shodu svojih volilcev, imenujoč tako postopanje zločinstvo.

To zvišanje colnine pa tudi vsakega Avstrijca jako zanima, ker je za naše pridelke velike važnosti. Poojstevanje colnine je tako rekoč gospodarska vojska Nemčije proti Avstriji, ki vedno bolj napreduje. Zanimivo je poročilo, ki ga podaja „Pokrok“ gledé premena colnih razmer, ki so v poslednjem desetletju nastale med nami in med Nemčijo. Po dogovoru 19. februarja 1853, se je dovaževalo žito iz Avstrije v Nemčijo brez colnine, med tem ko so druge države morale plačati colnino od pšenice in sočivja. Od 1. julija 1865 do konca leta 1879 se je dovaževalo v Nemčijo žito iz vseh držav brez colnine. Leta 1880 se je vstanovila proti vsem državam colnina za žito in sicer za pšenico, oves, rž in sočivje po marki za 100 kg., za ječmen in turšico pol marke, in za slad 1.20 mark. Za prvih 11 mesecev preteklega leta je znašal uvoz žita v Nemčijo 25.200.000 metr. centov in sicer iz Avstrije 3.950.000 metr. centov. V zadnjih dveh letih je pa Nemčija zopet pokazala svojo prijaznost v teh zadevah, ker „za sedaj“ se je prepovedal uvoz ovac iz Ruskega in iz Avstrije in uvoz frišnega koštrunovega mesa iz Ruskega. To je zopet novo dejanje, ki bode za Avstrijo imelo kolikor toliko slabih nasledkov. Opravičuje se sicer s tem, da so se zatosile pri uvažanju mnogovrstne bolezni. Sicer se je pa že sedaj drobnice uvažalo na Nemško samo okoli 80.000 kosov, izvažalo pa blizo poldruze milijona.

H koncu naj podamo še seznamek, koliko je žitna colnina v posameznih državah: V Avstriji in na Ogerskem: za 100 kg. pšenice 50 kr.; ječmen, oves, rž 25 kr.; moka 1 gld. 50 kr. — Na Nemškem: za 100 kg. žito 1 marka; moka 3 marke. — Na Francoskem: za 100 kg. pšenice 6.0 centimov, za drugo žito se ne plačuje colnina; moka 1 frank 20 centimov (1 frank = 100 centimov = 48 kr.). — Na Ruskem: žito za pud (= 16.38 kg.) 10

kopejk (1 rubelj = 100 kopejk = 1 gld. 30 kr.). — Na Laškem: pšenica in rž 1 lira 40 centesimov (1 lira = 100 centesimov = 48 kr.), drugo žito 1 lira 15 cent.; moka 2 liri 77 cent. za 100 kg. Na Holandskem, na Angleškem, na Rumunskem in na Turškem se colnina niti za žito, niti za moko ne pobira. — Na Španjskem: za pšenico 4.32 peset (1 peseta = 48 kr.), drugo žito 3.20 peset; moka 4.8 peset. — Na Portugalskem: za pšenico 10 reis (1 milreis = 1000 reis = 2 gld. 70 kr.), rž in turšica 9 reis, ječmen in oves 8 reis. — V Švici: žito 15 centimov (veljava je ista kot na Francoskem); moka 1 frank. — Na Srbskem: žito 8 proc. cene, moka 1 dinar (= 48 kr.). — V združenih državah severno-amerikanskih: za bušel (= 35.24 litrov) pšenice 20 centov (1 dolar = 100 centov = 2 gld. 27 kr.), rž in ječmen 15 centov, turšica in oves 10 centov, moka pšenična 20 procentov, drugačna 10 procentov njene cene.

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. februarja.

Notranje dežele.

Gospodarska zbornica razposlala je naslednja sporočila: sporočilo komisije, ktera se je nalašč zato sestavila, da pretresa VI. poglavje obrtniške postave; sporočilo juridične komisije gledé sodnijskega književanja posojil; sporočilo finančne komisije o oproščenju od pristojbin uradnih pisem tikajočih se pogozdovanja Krasa. Poleg teh izročila so se še naslednja sporočila budgetne komisije: o državnem centralnem računskem sklepu za leto 1879; o dopolnilnem kreditu za novo rezidenco Stanislavskega škofa v Galiciji (grško-katoliškega obreda); o zidanju nove kaznilnice za moške hudovalce poleg Prage. Poročilo komisije o VI. poglavju obrtniške postave pravi, da se gospodarska zbornica popolnoma strinja s predlogi poslaniške zbornice.

V državnem zboru predložila je vlada načrt postave o *zavarovanju delavcev* in zasobnih uradnikov, katerih dohodki ne presegajo 800 gold. na leto, za čas bolehnosti. Postava ima 73 paragrafov in se razdeljuje na več pododdelkov, ki so: 1. splošne določbe; 2. okrajne bolniške blagajnice; 3. bolniške blagajnice pri prometu; 4. bolniške blagajnice pri stavbarstvu; 5. bolniške blagajne pri drugih; 6. bolniške blagajnice pri rudarstvu; 7. društvene bolniške blagajnice in 8. končna določila. Kaj da toraj postava namerava in kako daleč da sega, razvidno je že iz te razdelitve. Na čelu ji je določba preimeta za delavca, kakor tudi za nižjega uradnika, da se mora vsak zavarovati, in sicer zavarovanje velja tako za slučaj nesreče, kakor tudi za slučaj bolezni. Razteza se pa ta postava na vse delavce in na vse uradnike, ki so pri kakem podjetju v službi, ktero spada pod novo obrtniško postavo in katerih plača ne presega 800 gld. na leto. Le-ti bodo toraj vsi prisiljeni zavarovati se z nekolicimi doneski na teden ali na mesec, kakor že vlečejo plačilo, za tiste dni, kedar jih bode ta ali ona bolezen položila v posteljo, da ne bo potreba družini gledati, od kod bi kaj vzela za hrano ali za zdravlja, ali pa še celo prositi morala pri dobrosrčnih ljudeh. Taka postava je silno potrebna in jo gledé na njene obče koristne lastnosti najtopleje pozdravljamo.

Urejevanje galiških rek protivili so se posebno vodje levčarjev v državnem zboru, češ, da

se s tem Galiciji daje prednost pred drugimi avstrijskimi deželami, ki imajo tudi reke, ktere že dolgo časa na urejevanje čakajo. Prav imate, gospoda, da ima Galicija prednost v tem oziru pred vsemi drugimi deželami, toda pomisliti je treba, kakošno prednost. Večni Bog naj nas obvaruje in naše kraje, take prednosti, kakoršno Galiciji podtikati hočete. Ali vam več ne doni po ušesih srce pretresajoče vpitje obupanih posestnikov, ki je po lanski povodnji iz galiških pokrajin silovito odmevalo po celi širni državi? Povodenj jim je vse odnesla, česar so potrebovali za se in za živino. Rodovitne njive podsuli so hudourniki z zemljo in kamenjem; kjer je rastla poprej krma za živino, niti poznati ni bilo, tako jim je zdelala voda polje in travnike. Pa ne le to! Hiše jim je podirala ter jih odnašala, da se niti poznalo ni, kjer da so stale! Koliko družin zgubilo in razbilo se je takrat! Tu je vtonila skrbna mati, ondi so odnesli valovi, ki so jezeru enako cele pokrajine pokrivali, očeta, reditelja zapuščenih otrok. Otrok samih je pa potenilo na stotine. Gospoda! V Avstriji je samo ena dežela, ki se zamore poleg Galicije s tako žalostno prednostjo ponašati in to je Vam Tirolska, kjer je leto poprej divjala strašna povodenj po celi deželi. In pa Češka v Zatečnem okraji doživela je nekaj tako strahovitega nekako pred 10 leti. Ne zavidajmo toraj Galiciji te žalostne prednosti, pač pak ji vošimo raji najboljši in najhitrejši uspeh pri urejanju svojih vodá, da je ne zadene več taka nesreča, kakor jo je bila zadela preteklo leto.

Med *Dunajskim občinskim zastopom* in *tramvajskim društvom* (železnica po mestu, ki s konji vozi) je zopet stari prepir na dnevnem redu, ki je že lansko leto tolikanj prahu kviško dvignil po vseh instancah od Dunajskega rotovža pričenshi pa do ministerstva notranjih zadev, kjer so letos zavrgli pritožbo magistratovo proti ovrečbi njegove prepovedi od strani cesarskega namestništva, tikajoče se zgradbe konjske železnice iz dvornega ringa preko Babenbergerstrasse na Mariahilferstrasse. Tramvaj bo toraj na podlagi dovolitve ministrskega takoj jela graditi omenjeno progo. Magistrat misli, da je iz začetka na tem vstaviti s silo redarsko; sedaj se je pa za tolikanj premislil, da bode rajši tožil železniško društvo zaradi motenja posestva. Res občudovanja vredna je trma nekterih Dunajskih mestnih očetov in pa slabost ter omahljivost sedanjega župana Uhla, da ne sprevidijo brezvspešnosti nameravanega koraka. Po vseh instancah so jim rekli, da je dotična prepoved krivična, pa si še ne dajo dopovedati. Obžalovanja vredno je tako mesto, ki ima tak mestni zastop!

Vravnanje *Donave pri „Železnih vratih“* bliža se svojemu pravemu pričetku. Le še 7 do 8 milijonov goldinarjev z nekaterimi manjšimi poznejšimi dokladnimi svotami bo potreba, da se parobrodstvu in brodarstvu po Donavi sploh tolikanj nevarne in pogubne skale pri „Železnih vratih“ razstrelé in avstro-ogerski trgovini razširilo se bode trgovinsko polje na dolnji Donavi prav zadatno. Ogerska vlada je te dni ves dotični ogromni operat, kteremu so vsi natančni načrti pridjani, na Dunaj poslala, da naj ga avstrijska vlada pregleda in morda kake potrebne spremembe napravi. Avstrijska vlada je dotični operat pregledala in potrdila. Nadjati se je toraj, da se bodo dotična dela že letošnjo pomlad pričela.

Vnanje države.

Na svečnico imeli so pravoslavni kristjani v *Jeruzalemu* veliko slovesnost. Položili so namreč temeljni kamen za novo cerkev, ki jo bo ruska vlada pri Gezemani pozidala v spomin cesarici Mariji Aleksandrovni. Cerkevne obrede je opravljal pravoslavni patrijarh Nikodem v pričujočnosti turškega zastopnika Ramufa paše. Po Rusiji je bila ta cerkvena slovesnost že dolgo poprej razglašena in se je

stala z eno nogo na Grintovcu, z drugo na Šmarni gori in je s svojo roko zajemala Savo ter jo pila. Ona, po tem takem v resnici orjakinja, — je pa stala le v eni deželi, jaz sem imel dve „pod seboj“. — Pa tudi še jačjim orjakom v vrsto sem se prišteval v onem položaji; n. pr. onim, o katerih govori nemški pesnik v pesmi: „Das Riesenspielzeug“, po kateri je deklica orjakinja za igračo pobrala ter v ruto zavila si oratarja na polji s plugom in njegovo živino vred, ter odnesla domu v očetovi grad. Je li res kaj malega, dve deželi „pod seboj“ imeti? Skoraj: v resnici orjaško! —

Po oni ravni črti ob telegrafni potezi smo v resnici naglo primerili visoki hrib, vrh kterega smo še videli „zračnice“ (Luftlöcher), napravljene pri ondotnih tunelih južne železnice. Kdor še ni videl Semmeringa, naj slučajno stopi tje, ter si ogleda, koliko učenost, moč in pogum je imela tehnika že takrat.

Ko gremo dalje, pridemo v Semmeringovo podnožje na Niže-Avstrijski strani; in po poti skozi dve vasi pridemo v trg Schottwien. Naj izvanredno tukaj povem o tem trgu, kar mi o njem pravi moj zapisknik. Tako-le mi pravi: Trg stoji med pečevjem;

na levi strani vzdiguje se kviško velika skala; ona je votla in ima veliko vdelenih vrat, ki po našem mnenju morajo biti vhod v ondotne, ljudem v službo priredjene, v skalo vsekane hrame; tu in tam stojijo podrti stolpi in podrti zidovje; v skali videti je tudi nekakih strelnih lin; vse to, — menimo mi, — razodeva, da je moral tukaj enkrat biti mogočen grad kakih silovitih gospodarjev, bodi si knezov ali roparjev. — Tako smo si mi sami takrat razlagali ono čudovito skalovje.

Še nekaj naj omenim: videli smo v tem skalovju po razpoklinah, votlinah in onih linah silno množico golobov; v vsaki votlini je eden gotovo kugal iz svojega varnega zavetja; in kukali so iz svojega brloga, kakor kukajo v cesarskih trdnjavah kanoni iz svojih strelnih lin; vse je mrgolelo te živali, mladih in starih, še veliko več jih je bilo, ko nad zakristijo pri Ljubljanski stolnici, kadar se vsi pokažejo, kolikor jih je namreč doma.

Unstran Schottwiena ozira se moje oko vedno po kakem pripravnem koticu, v katerem si bodem zamogel mirno „poštirati“ svojo ranjeno obleko. In glej! — tam ob cesti, na levi, kaki streljaj od velike ceste, solnčijo se krepka orehova drevesa. Tukaj

vidi se mi pripraven prostor in poprosim tovarša, da imata usmiljenje z menoj. Vsi trije toraj krenemo na levo pod one orehe, v prijaznem kramljanju tovarša „Dunajčana“ lahko zadremljeta v hladni senci, jaz pa — razložim po „zeleni mizi travnati“ svoje potrebne šivankarije. Vse je pripravljeno in — že hočem delo pričeti, kar zapazim, da bode trebalo krpe, ker oni rogovilasti štor mi je vrezal precejšnjo drčo. Dobro! Naredilo se že bo, ali kje dobiti krpo? Seboj nisem imel nobene, kajti na muhasti štor vrh Semeringa domá pač nisem računil! A stoj! Upanje! — Po takratni navadi so delali Ljubljanski krojači moškim žepe takó, da je pri vsakem žepu precej velik „rivec“ proč zija. — „Ha!“ — se razveselim in vskliknem: „Prešičevega riveca“ sem si odrezoval po svoji volji pri očetu domá predpustom; „žepni rivec“ bom pa tukaj pod orehi odstrigel, ki bo za zdaj meni še veliko bolje vstregel, ko domá predpustom — prešičevi! In — „sék!“ — pa — imam krpo. V malo času je delo zgotovljeno — in zopet so hlače na svojem mestu. — Dobro! — Ali kako sem pa, in s čim sem pa napolnil prostor „žepnega riveca“? — Z ničemer. Po deželi je bilo kar tako dobro; na Dunaji sem pa imel suknjo vedno zapeto

je na tisoče in tisoče Rusov vdeležilo. Tudi v tem oziru želeli bi iz celega srca kmalo, da prav kmalo zjedinjenja razkolnikov naših bratov z Rimom, da bi bili tisti prostori po sveti deželi, kateri so v najtesnejši zvezi z rojstvom, življenjem in trpljenjem našega Odrešenika zopet tudi katolikom pristopni. Kajti do sedaj so večinoma v rokah pravoslavnih ali pa še celó Turkov.

Vladni dementi gledé laške vdeležbe pri angleškem zasedanju v *Egiptu* so že zopet tukaj. Iz Rima ravno kar došli telegram pravi, da Laška do sedaj od Angležev ni dobila nikakega poziva za vdeležitev zasedanja egiptovskih pokrajin ob rudečem morji in v Sudanu. Nasprotno se pa trdi, da je Italija v London sporočila, da je javno mnenje po Laškem Angležem jako ugodno. Sicer je pa že celému svetu znano, da se Laška misli v Sudanu Angležem z najmanj petnajst tisoč možmi približati, ki se bodo s tistimi v zvezi borili proti Mahdiju in Osmanu Digma. Evropi bo pač skoraj da vse eno, ali laško brodovje doma počiva, ali pa pred Suakimom na straži stoji; edina Turčija to predrzno podjetje Mancinijevo od dne do dne bolj pisano gleda in nikakor umeti ne more, kako se predrznejšo slabotni in mehkužni potomci Romula in Rema v rudeče morje, kjer so se pokrajine ob egiptovskem nabrežju nedvomljivo Turčiji prisodile. Na podlagi te določbe se je Turčija zavoljo laškega postopanja že drugič pritožila in sicer sedaj naravnost v Rimu. Najbolje pa Turčijo še to jezi, da so ji vse spletke razpadle v nič, ktere je po svoji starodavni navadi zoper Angleže kovala, celému svetu v zasmeh! Kako malo je še od tega, ko je bil nek turšk dostojanstvenik v Parizu in Londonu, kjer je spletke koval proti Avstriji, Rusiji in Nemčiji in sedaj so spletke sami obsedeli na način, ki ni posebno časten med velevladstvi.

Če sta včerajšnja telegrama resnična, je *Gordon* toraj mrtev! Sovražna roka sunila je z ojstrim bodalom v srce moža, ki je bil več vreden, kakor sto drugih odličnih Angležev, ki so prav za prav njegovo smrt povzročili. Kaj je bilo treba toliko oprezovanja, kaj toliko cinanja, preden so se določili, ali pojdejo ponj ali ne! Kaj jim je bilo treba bedastega koraka, da ga pošljejo z zlatom obloženega, oslu podobnega, med divjake v one vroče kraje, ki imajo z nami edino to lastnost skupno, da denar ravno tako obrajtajo, kakor pri nas in morda še več! Saj je bilo le čuda, da Gordona že niso na poti ubili, ko je med divjaki s polnimi vrečami zlata proti Chartumu kretal. Mož se je pa tudi po razdeljenem denarju tako držal, da bi se znabití nikdo ne bil tako. Rodovina Gordonov je že silno stara in vseskozi imenitna, ker je od prvega deda, ki je imel tam nekje v Škotskih gorah svoje domovanje, podobno gnjezdu roparskega orla, do današnjega vnuka njegovega. Večinoma je rodovina Gordonov ves čas v večnem boji preživela. Lastnosti, ktere so to rodovino že od nekdaj odlikovale, odsevajo iz vsakega koraka tudi ravnokar umorjenega Gordona. Trmoglav, kakor razvajeno dete in zopet prijenljiv, kakor ljubeča mati; hrupč kakor mladeneč in oprezen kakor sivolas možak; prekanjen in zopet odkritosrčen; junaškega duha in vendar tolikanj slabotnih trenutkov, ki so ga vklepali na Chartumsko zidovje, čakal je Gordon ondi svoje smrti, ktera ga je tistega dne zvečer dohitela, ko je Chartum prišel po izdajstvu dveh Gordonu sovražnih paš Mahdiju v roke. Še v poslednjem trenutku braniti se je hotel pogumno kakor lev z malo peščico ostalih mu zvestih vojakov, kar ga prehití roka izdajalca ter mu vstavi korak, ki bi ga bil tako ali tako v gotovo smrt tiral. Gordon je bila poslednja nada ondašnjih kristjanov, na ktere ga so se z zaupanjem obračali. Kaj bo sedaj z njimi? Kaj bo sploh z vjetimi misijonarji in nuami, ki so v Mahdijevih rokah? Moža, ki jih je do sedaj junaško branil, ni več; lavorike, ktere si je v Indiji

in na Kitajskem nabral, poteptal mu je Mahdi v blato, ki bo sedaj po svoje gospodaril po razbeljeni zemlji Sudanski.

Masana primorsko mesto na zapadnem obrežju rudečega morja je že v rokah Italijanov. Kakor hitro se je laška ekspedicija tje pripeljala, podal se je njen zapovednik, admiral Caimi, k namestnemu guvernerju Masanskemu predstavljat se; ob enem pa mu je povedal, da bo sedaj on za gospodarja v mestu. Namestni guverner se je vsaj navidezno takemu postopanju vpri, rekoč, da bo to svoji vladi pismeno naznanil. Takoj na to jeli so se vojaki izkreavati in ni bilo od nobene strani tudi najmanjšega upora čutiti. Posedli so mesto in trdnjave po bližnjih vrhovih. Zapovedniki po tistih malih trdnjavah so se sicer nekoliko upirali, to se vé, da le z besedo, kar je bilo pa vse le zaradi lepšega. Nekoliko so se potolažili, ko so videli, da so Lahipoleg italijanske tudi egiptovske zastave pustili. Admiral je takoj na to izdal manifest, v katerem prebivalcem mesta in okolice naznanja miroljubni namen zasedanja, ter jih opominja k prijaznosti in postrežljivosti do laških vojakov, katerih je velik del in sicer vsi tisti, ki niso več prostora imeli po trdnjavah, ostal zunaj mesta, kjer so se vtaborili. Prebivalci so jih menda radostno sprejeli. Egiptovski vojaki so ostali po svojih stanovanjih.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 11. febr. (Nepošten poverjenik književnega društva sv. Jeronima.) Lansko leto hodil je po Ljubljani vnet poverjenik svetojeronimskega društva, ki je Hrvatom nekako to, kar je nam družba sv. Mohorja. Nališpan je bil, kakor je danes odličnejša gospóda. Imena nočem povedati, le toliko rečem, da je vpisan v zadnji „Danici“, društvenem koledarju kot poverjenik svetojeronimske družbe za mesto Ljubljano s znakom c. kr. činovnik okr. s. — Je-li vse to opravičeno, naj pojasni „Slovenčevem“ bralcem ta dopis.

Leta 1883 prišel je k meni fino opravljeni gospod in je prinesel knjige omenjenega društva za knjižnico v Ljubljani, ki je po deželi dokaj znana. Ker se udje društva sv. Jeronima le enkrat tiskajo v „Danici“, temu gospodu ni moglo biti znano, da je ta knjižnica ud; kajti kot „ud“ bila je naznanjena pred 15 leti. Radi tega sem verjel, da je ta človek poverjenik ter na uljudno vabilo tudi sebe vpisal in pridobil še 7 društvenikov. „Poverjenik“ je nam vsem prinesel že za lansko leto knjige. Mislili smo vsi, da smo res udje, — ali letošnje leto je pokazalo, da nismo. V „Danici“ nismo tiskani in tudi knjig nismo dobili.

To zdelo se mi je čudno in sem pisal v Zagreb, ker poverjenika ni bilo več v Ljubljani. Dobil sem pač od čislane odbornika ta odgovor: „Budite uverjeni, da je Vaše pismo od 4. o. m. neugodno dirnulo i mene i celi upravljači odbor društva sv. Jeronima, a to za to, jer iz njega vidimo, da je taj nesretni J. J. sve vas prevario. On naime nikada Vas ni onu drugu gospodu nije za člane ni prijavio, niti je upisnino poslao, a mi opet nikada nismo njemu knjige za Vas poslali. One knjige, koje je taj nevaljanac Vam jedenkrat dao, on je valjda nekde kupio samo, da Vas sve zasliepi i svoju prevaru sakrije . . . Da znademo, gdje se taj

zločesti čovjek nalazi, mi bi ga sudu prijavili . . . Bilo bi dobro, ako Vi za njega saznadete, da nam to prijavite . . . Moleć Vas, da ovaj neugodni slučaj nikako neupišete u grieh samomu društvu, sa bratskim pozdravom ostajem“ itd.

Po tem pismu naj častiti čitatelji ono osebo sami blagovolé presoditi. Potem pa naj krivdo prisodijo tistemu, ki jo je zakrivil, društvu samemu pa tega ne štejejo v greh, kakor prosi g. odbornik. Toliko v pojasnilo onim, ki so lansko leto plačali udnino, pa niso udje društva sv. Jeronima. Da pa kedo napačno ne sodi o udnini, bodi povedano, da se pri tem društvu plačuje enkrat za vselej in sicer ali 5, 10, 20 gld., kakor želi kedo biti ud I., II. ali III. reda. Vstanovniki plačajo toliko, kakor pri naši Matici. Toraj je vpisnina še manja, kakor pri družbi sv. Mohorja. Da bi tudi število udov kmalu tako naraslo kakor pri naši družbi, ki zdaj v tem oziru presega hrvatsko sestrico za dobri dve tretjini, da si so v oni zastopani najbolji pisatelji hrvatski.

Z Dobropolj, 10. febr. V štev. 3 „Dolenjskih Novic“ je bilo sledeče brati: „V Dobropolji je veliko otrok, čez 500, pa majhna šola. Treba bi jo bilo razširiti, pa za denar je trda.“ Blagovolite, g. vrednik! da o tem nekoliko v vašem cenjenem listu spregovorim. Naše šolsko poslopje je dovolj prostorno in tudi za tretji razred je soba že pripravljena, samo učitelja ni, pa kakor od viših krogov čujemo, ga o začetku šolskega leta 1885/86 že dobimo. Ali bo pa kateri gg. učitelj prosil za omenjeno novo službo, je pač negotovo, ker je prenizka plača, namreč le 450 gld. brez stanovanja. Dosedanje učiteljske službe so pa: prva 400, druga 500 gold. in stanovanje, toraj bo služba tretjega učitelja najslabša, kaj pa stanovanje na leto stane, saj 50 gold., ako ne več, pa še če se dobi. Čudno! zakaj je pri nas bila slabša plača odločena, kakor v sosednjih Velikih Laščah, saj je pri nas gotovo več otrok za šolo. Preteklo leto je bilo pri nas rojenih 140, v Laščah le 96. Tem, ako živijo, bo treba vsim poduka.

Kakor čujemo, mislijo v Velikih Laščah čitalnico osnovati. Dobro! Saj tako nimamo tu v obližji njejnega društva, da bi se mogli v njem zabavati, ter narod v petji in branji buditi. Ako jim bo drago, bo gotovo nekaj Dobropoljskih narodnjakov k njim pristopilo.

14. t. m. bodo naš župnik in zlatomašnik, visokočast. g. Valentin Sežun, obhajali svoj 75letni god. Da so pri svoji visoki starosti še dokaj trdnega zdravja, priča to, da vsako nedeljo in zapovedan praznik po dvakrat govoré in njih glasno doneča beseda se razlega po naši obširni cerkvi, kot kaknega čvrstega g. kaplana. Tudi v spovednici so vedno pripravljeni deliti dušni mir svojim ovčicam; tudi v najhujšem mrazu nikoli ne izostanejo, kadar jih kliče njih sv. opravilo. K njih 75letnemu godu jim zakličem:

Mnogo let vas Bog ohrani,
Očeta Dobropoljski fari.

A. E.

Domače novice.

(G. deželni predsednik baron Winkler) povrnil se je danes zjutraj z Dunaja v Ljubljano.

in — nihče mi ni mogel zapaziti, da mi pri „vstopu v žep“ manjka „pravih vrat“. Tako, kakor vidite, častiti bralci! — mi je „der Adel der Nadel“ izvrstno ugajal na potovanji! In nisem se toraj zlagal, ki sem rokodelskim potnikom na vprašanje: „Kako rokodelstvo znam?“ odgovarjal, da znam „krojaško“. Krojač sem toraj bil v resnici, ako tudi ne „ex professione“.

Po končanem delu vstanemo in hajd! — dalje; dobro se nam po tem kratkem oddihu odseda daljna pot in ob 1/2 6. uri zvečer smo že v Neunkirchen; takrat nisem menil, da se bom pozneje tolikrat spominjal tega trga, kolikorkrat sem se ga pozneje spominjal v resnici. V tem trgu stanuje namreč znani lekar, Fr. Wilhelm, čigar kričistilni čaj potuje daleč po svetu. Tudi v mojo „hišo“ je že večkrat pripotoval. O našem prihodu so ravno blagoslovili luteransko cerkev, ako nas ni dotična ženska, ktero smo o onej slovesnosti izpraševali, na led speljala. Tako namreč berem v dnevniku. — Solnce je še na obnebbi; dan še svitel; v trgu ni ravno iskati zanimivosti; telesu svojemu smo že postregli in — ker gremo na Dunaj, se moramo vedno le proti njemu pomikati. Naša „Generalstabskarte“ nam sicer kaže

in govori o nekem „Steinfeld“; a ona le pravi, da je oni „Steinfeld“ kake štiri ure (ako prav pomnim) dolga planjava; a ne pové pa ob enem, da je ta planjava, kakor smo pozneje okusili, ob enem tudi prazna, čista samija. Ob nočnem potovanji po Steinfeldu nismo zapazili drugega stanovanja, kakor tri ali štiri hišice ondotnih cestarjev.

„Zopet ponočnjaki?“ boš častiti bralec! po teh prvih besedah utegnil šeptati in da! da! bili smo zopet enkrat, toda zopet zoper svojo voljo! Ako bi bilo dostojno in dovoljeno v javnem listu pokazati svojo nevoljo, bi tako-le rekel, kakor smo med onim nočnim potovanjem med seboj godrnjali, šepetaje si: „Ti primaruhovi dedec, ti!“ — In zdaj naj to stvar blagovoljno pojasnim.

Po svoji stari navadi jo pihnemo zopet proti Dunaji, to je namenjeni smo bili, da storimo še par korakov, ako bi imeli upanje, da dobimo na tem „Steinfeld“ kje varnega in gotovega prenočišča, in zato poprašamo že bolj priletnega moža, so li po „Steinfeld“ hiše in kmetski posestniki, kjer bi zamogli vsi dobiti prenočišča? In mož nam prav prijazno odgovori v svojem dialektu: „O le pojdite dalje brez skrbi, saj so hiše „dürr in dürr!“ Posta-

ranemu možu verjamemo in kakor Mozes v rudeče morje, stopimo na „Steinfeld“. V resnici „Steinfeld!“ — in silno dolgočasen!

Dobro stopamo; jame se mračiti; tički že evrčijo po svojih vejicah in si uravnavajo svoje peruti in tudi mi jamemo ozirati se po enakem koticu. Toda — „o ti primaruhovi mož!“ — „o ti grdi lažnjivec!“ — se ihtimo in godrnjamo, ko na desno in na levo ne vidimo drugega, ko tik do ceste prirastle goste in majhne smreke. Že je noč; temna noč — in nikjer ni videti kake hiše. Kar groza nas obhaja v tej tamni, divji samoti, o nočni tmini! Ko blisk se pomikamo dalje, hitreje in hitreje, v močnem upanju, da vendar le kje pridemo do ljudi. Žive duše ni videti in slišati. Kak čuk le je sem ter tje začukal, da je že itak neprijetno grozo nam še povikševal. Kakor sem že rekel, smo videli na tem polji le cestarjeve hiše; toda semkaj si nismo upali prositi, ker so bile te hiše toliko majhne, da so komaj domačim zadostovale, ali morebiti celó tim ne, ako je bilo slučajno veliko „žegna božjega“ pri hiši.

(Dalje prih.)

Tisk „katoliške“ Tiskarne v Ljubljani.